

לו דיתוה"ק אצלו והפליא אותו. ובשנת תד"ש לפ"ק כאשר יצרנו צוקער לפסח בהכשר רביה"ק, ואז שלח את חתנו הגאון הצ' מ'סעמיהאלי זצ"ל שיבדוק את תעשיית הצוקער, והוא אחרי שבדק חלקו הראשון של היצור וגילה דעתו שהכל כשר וישר, אבל כשהגענו לבדוק את הכשרות של הדוד (קעסיל) בו מבשלים את הצוקער, והיות משך השנה מבשלים בדוד זה יי"ש הנעשית מיין נסך, ממילא צריך הגעלה, אמר שהוא לא מומחה בזה ומציע להזמין את ה'ריסקיווער רב שהוא נמצא עכשיו בעיר פעסט (הסמוך ונראה לעיר מולדתי), מובן שמיד נסענו אליו להביאו, ונשאר בבית הורי כמה ימים ט).

כתוצאה שהי' בכתינו זמן קצר לפני החורבן, ממילא היכרתיו מקרוב, וכשברחתי אחר הפסח מבית הורי (הי"ד) בכדי להימלט מגזירת "געטא" ובאתי לעיר פעסט נעשיתי "בן בית" ממש בביתו. ואז ראיתי בהתפעלות עצומה את דרכו בקודש. הוא עומד ומשקיף על החלון ורואה אנשי רשע קלגסי הגרמנים הארורים המסתובבים ברחוב עם כלביהם, ובאותו שעה נכנסים יהודים לביתו זה בכדו וזה בחביתו, וכל אחד שאלה חמורה בפיו (הכל מקושר למצב שנוצר), והוא עונה לכל אחד איש איש כפי שאלתו, עונה בקור רוח. כאילו לא הי' קורה כלום. ומזה דנתי לעצמי שזה נובע מגודל צדקתו ובטחונו בה' הטוב.

בעת ההוא הי' "פעסט" כבר מליאה פליטים מכל המדינה, יחידים שנמלטו על נפשם, עזבו את משפחתם, ואנשים היו אובדי עצות וחיפשו מי שיחזק אותם, מי יורה להם הדרך, מי יורה דעה ומי יבין שמועה. בקיצור חיפשו את האיש שיוכלו לשפוך לפניו מר לבם (ל"ע). ואיש ההוא הי' הגאון אב"ד דקהלתינו זצ"ל. ממש נעשה ביתו (כלומר חדרו הקטן) תל תלפיות.

ויותר מזה שמעתי. אחר שצבא הרוסי גירש את גרמנים הארורים מ'פעסט, נסעתי לשם לראות בבחינת -"את אחי אנכי מבקש"- (זה סיפור בפני עצמו), ואז סיפרו כמה מידידיי (ז"ל) שנשארו משך כל הזמן בעיר ההוא, שביתו של הרב מ'ריסקיווע הי' בשבילם עוגן הצלה. כי בעתים הכי קשים שעברו על שמי היהדות באותן הימים, הוא חיזק אותם. ובימים נוראים וימי חג הסוכות אליו התקבצו כל אנ"ש קהל גדול, וניהל התפלות כאילו לא קרה כלום. ובזה השפיע חיות וחיזוק גדולה. רק מי שהי' חי באותן הימים יכול להעריך את תפארת גדולתו של מעשים הללו, כי רק צדיק נשגב מסוגל להתנהג בצורה כזה, בעת צרה כאשר כל רגע חרב חדה מתהפכת על ראשו של כל יהודי ר"ל (ל"ע). - זה הי' ה'ריסקיווער רב.

רבינו הקשיב בדריכות על סיפור-פעסט, וכשסיימתי אמר:

"די (ר"ל אני) רעדסט פון פאר 15 יאהר ואני אספר לך שאני מכיר יותר מיובל שנים. אני מכיר עוד מאותו התקופה שלא הי' עדיין "רב"

ט) מסופר לעיל במאמר כ"ב (החל מאות י' והלאה) בהרחבה. - מובן לא הרחבתי כל כך הדיבור, רק אמרתי שאני מכיר מכבר, ובעיקר הזכרתי שכאשר עשינו צוקער בהכשר של רבינו, אז הוא הי' מי שפסק את אופן ההגעלה. - ורבינו זכר זאת היטב.

וקראוהו רק ר' אברהם שלמה, וכבר הי' אז מפורסם לחרף עצום וגאון מובהק והי' אהוב ומקורב בעיני כל צדיקי הדור ההוא. - (כמו שהבאתי ד"ק במאמר כ"ג).

1

בעת ההוא ביקרתי גם בהיכלו כבוד של מחו' הגאון זצ"ל ותיארתי לו בהרחבה את מצב הישיבה, הקהלה והמוסדות, ובהמשך לזה נעשו פעלים רבים עד שהסכים לקבל המשרה, והוחלט שיבוא לראות וליראות. ואולם הגיע לכאן פ' תרומה בליווי חתנו כבנו הרה"ג רבי אשר שמואל זצ"ל שהי' רבה של זשיבא, ועשינו קבלת פנים בבית מדרש ברחוב רמב"ם.

את דברי הברכה אשר נשאתי, יסדתי על מקרא קודש - "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" - ואמרתי שלפני עשר שנים (תשי"ב) יסד רבינו את המקדש עם כליו (ר"ל התחיל לייסד המוסדות הק'), ובהקמת המוסדות העליתי דמיון לכלי המקדש, אבל עדיין הי' חסר כהן המשמש בקודש, חסר מי שיעבוד העבודה, ועכשיו הושלם המלאכה, כי בבואו של הכהן הגדול מאחיו הוא יעבוד העבודה, להטיב ולהדליק הנרות. להטיב מדת התלמידים, ולהדליק הנרות, להדליק את ניצוץ הקדוש על תלמי לבבות של צעירי הצאן (ולא אאריך בזה כאן).

שבת קודש פ' תרומה שבת בכני ברק והתפללנו בשכון קרית יואל, ועל ש"ק פ' תצוה שבת בעיה"ק ירושלם ת"ו. גם שם נתקבל בכבוד גדול, וביקר אצל הגאון"צ חברי הביד"צ זצ"ל, וגם אצל שיירי כנה"ג של רבני זיעבענבערגען אשר אתם היו ידידים נאמנים מהתקופה כאשר ישבו כולם במדינת ראמעניען. ואחרון אחרון אצל כ"ק האדמו"ר מגור (הבית ישראל) זצ"ל, וכולם עוררו אותו שיחליט לעלות לאה"ק, וכולם פה אחד אמרו שביאתו לכאן יהי' חיזוק ליהדות החרדית.

2

אחרי ש"ק חזר לבני ברק, ובבית חתנו הר"ר יצחק שמעון פעדער הי"ו מסרנו לו "כתב הרבנות". קרא אותו על אתר והחזירו בנימוק, שאותו נקודה אשר יאמר עליו כי הוא יהי' הסיבה אשר ישכנע אותו לקבל משרת הרבנות, נקודה זו חסר. ונימק דברו על יסוד דינים המיוסדים בשו"ע. מובן שלמחרת היום קיבל "כתב רבנות" המתוקן כדרישתו. כאמור בעת ההוא הי' חל פ' תשא. וחתנו הגאון זצ"ל אמר אז כמה מלים בקשר האירוע. - "כי תשא את רא"ש בני ישראל וכו' - רא"ש הוא ר"ת של כבוד חותנו שקיבל עכשיו "כתב הרבנות" - והמשיך לברכו מבוסס בפירוש המקראות.

אבל אעפ"י שהי' מאוד מרוצה מכל מה שראה ושמע כאן, וגם אמר זאת אח"כ כשחזר לביתו ונכנס להיכלא קדישא של רבינו, - אעפ"י כ' עדיין לא קבלנו תשובה מוחלטת, רק אחר שהי' כמה פעמים בענין זה בהיכלו כבוד של רבינו לשוח אודות

הרבנות, רק אחר שיכנוע נתן תשובה חיובית. והמדובר הי' שישתדל להגיע לכאן על חג השבועות. אבל בראותו שלא יכול להגיע על זמן הנ"ל שלח מכתב יפה מלא התעוררות והדרכת הלימוד עבור תלמידי הישיבה⁽¹⁾. - והמכתב נושא תאריך י"ג למב"י. מכתב הנ"ל מיועד לראשי ומנהלי הקהלה. - ומיד אחר כן שלח מכתב הנושא תאריך ל"ב למב"י, והמכתב מיועד לראשי ומנהלי הישיבה המכיל הוראה איזה מסכת ^{אוצר החכמה} ללמוד, ובאיזה סדר, וגם קובע כבר את הסוגיא שילמדו⁽²⁾.

ח

שוב אחרי כמה שבועות בא כתוב השלישי המיועד לאקרו"ט ובאופן מיוחד אלי, בה מבשר ואומר על מועד הגעתו לאה"ק, ומודיע שהאני' צריך להגיע אי"ה ביום ו' אלול⁽³⁾.

והנה אחרי ההמתנה הגדולה הגיע בשעה טובה ביום ו' אלול לחיפה, ונסענו לקבל פניו ^{אחרי 1234567} כיאות לכבודה של תורה, יחד עם סגל חבורה, חברי קהל עדתינו.

וביום העשירי לחודש אלול שחל בפרשת "כי תבוא אל הארץ" ערכנו לכבודו קבלת פנים בבית מדרשינו ברחוב רמב"ם, בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל. - בהתאסף ראשי עם" - הרבנים הגאונים רבני בני ברק עם הגאווה"צ חברי הביד"צ מעיה"ק ירושלים ת"ו בראשות הגאווה"צ שה"ת רבי פינחס אפשטיין זצ"ל. הבית המדרש הי' מלא עד אפס מקום כאשר אמונים נאספו, ורוח מרומם שלט במקום קדוש הזה.

הגאון הצדיק האב"ד זצ"ל נשא נאום נרגש מלא חידושים נפלאים פרפראות לחכמה, בחוכמתא דילי' בתפלה להשי"ת שיצליח בשליחותו, דהיינו למלאות בשלימת את רצון קדשו של המשלחו הגדול רביה"ק זי"ע בכל מדה נכונה, וסיים בברכת כהנים על כל הנאספים, ועד היום הזה זוכרים נעימות מתיקות עריבות הנוסח אשר רגיל הי' לברך את העם בברכת כהנים.

הרבנים הגאונים אף הם היו מתכוונים כנגדו לברכו שיצליח, והביעו שבבואו גאון וצדיק מפורסם מדור הקודם לעירינו, בודאי ישפיע בכח תורתו להרחבת גבול הקדושה.

אני הצעיר באלפי ישראל בניתי את נאום הפתיחה שלי על פרשת השבוע - "והי' כי תבוא אל הארץ" - ופירשתי כל הפרשה, פרשת ביכורים על דרך המתאים לענינא דיומא⁽⁴⁾. אבל כאן לא נביא מנאום זה רק זאת, שכאשר עלה על שלחנו הטהור של רביה"ק ענין הרבנות היו הצעות רבות, אבל רבינו לא העניק אמונו (ר"ל זיין ציטרוי)

(י) צילום (מס. 99).

(יא) ראה צילום (מס. 100).

(יב) ראה צילום (מס. 101).

(יג) יודפס אי"ה במקום אחר.